

ليکونکی : اوريل ارايجو «Ureil Araujo» .
منبع اود خپريدو نيته : گلوبال ريسرچ «2026-03-24» .
ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

د افغانستان او پاکستان شخړه: د ايران کرکېچ څنگه خطرناکې پراختيا ته لمن وهي

Afghan-Pakistan Conflict: How Iran's Crisis Fuels Dangerous Escalation

*****

که څه هم د نړۍ پام د ايران سره د مخ په زياتيدونکې شخړې په لور متمرکز دی، خو بيا هم يو ډير لږ راپور شوی تازه اختلاف کوم چې مگر ژور پایله لرونکی بحران له هغه څخه راپورته کيږي يا راپورته کيدلای شي هغه د تيرې اونۍ په کابل کې په يوه روغتون باندې دپاکستان لخوا مرگوني هوایي برید، وه چې د پاکستان او افغانستان په شخړه کې تر دې دمه ترټولو بده پېښه وه، اوددی پېښی خبرونه په رسنيو کې خپاره شول.

مایکل کوگلمن (د اتلانتيک شورا کې د جنوبي اسيا لپاره يو لوړ پوړی غړی) د کابل روغتون برید د کنټرول څخه بهر د شخړې سمبول وباله. هغه یادونه کوي چې د پاکستان د چارواکو او په افغانستان کې د طالبانو په مشرۍ حکومت ترمنځ تاوتریخوالی د پاکستان د هغو تورو نو له امله زیات شوی چې کابل د تحریک طالبان پاکستان (TTP) وسله والو ته پناه ورکوي.

په ځواب یا (د پاکستانی طالبانو په افغانستان کې داوسیدلو په ځواب) کې، پاکستان د افغانستان په خاوره کې د هوایي بریدونو سره زیاتوالی موندلی، چې له امله یې د پولې هاخوا د غچ اخیستلو یوه بیلگه نوره هم عادي شوې ده. کوگلمن ټینګار کوي چې دواړه خواوې د داخلي فشارونو سره مخ دي چې د تاوتریخوالي کمول په سیاسي توګه ګرانوي، حتی د بشري تلفاتو د زیاتوالي سره. د غلطې محاسبې خطر مخ په زیاتیدو دی.

لکه څنګه چې ما مخکې استدلال کړی، د افغانستان- پاکستان پوله د جنوبي اسيا / منځنی اسيا د بي ثباتی د نوي مرکز په توګه راڅرګند ږي، په هغه څه کې چې د نوي "افغان- پاکستان" شخړې په توګه تشریح کېږي. د ایران او پاکستان ترمنځ پخوانیو کړکېچونو لا دمخه بنودلي وه چې څومره ژر سیمه ایز یاغیان کولی شي د دولتونو ترمنځ شخړه رامینځته کړي. په حقیقت کې، لکه څنګه چې ما په ۲۰۲۴ کال کې لیکلي وو، د ایران او پاکستان ترمنځ د توغندیو متقابل تبادلې د سیمې په امنیتي چوکاټ کې بنسټیز زیانونه څرګند کړل.

نن ورځ وضعیت خورا خراب شوی دی. د ایران سره روانه جګړه په مؤثره توګه افغانستان له اقتصادي پلوه منزوي کړی دی، لکه څنګه چې مصطفی ثاقب (د روتګرز پوهنتون-کامین کې یو لیدونکی عالم) استدلال کوي. د ایران له لارې سوداګریزې لارې، په ځانګړې توګه د چاپهار دهلیز له لارې، په جدي توګه ګډوډ شوي، چې د کابل دمخه نازک اقتصاد یې ټکنی کړی دی. په دې توګه، افغانستان د یوې اقتصادي تیا پو په څیر کېږي، د ټولو وړاندوینې وړ پایلو سره: د بیو لوړوالی، د اړینو توکو کمښت، او د پاکستان سره د بي ثباته پولې سوداګرۍ باندې زیاتیدونکی ټکیه.

په هر صورت، اغیزې له اقتصاد څخه ډیرې دي. د ایران کړکېچ په حقیقت کې په څو لارو کې د افغانستان- پاکستان شخړه پراخه کوي.

لومړی، د یو شې لپاره، دا په یو ډول د نړۍ ډیپلوماتیک پام واړوي. هغه منځګري چې ممکن په بل ډول په کابل او اسلام آباد تمرکز وکړي اوس تر ډیره د ایران/اسرائیل په مرکز کې د پراخ منځني ختیځ جګړې مخنیوي کې بوخت دي.

دوهم، پاکستان پخپله د زیاتیدونکي فشار لاندې دی. لکه څنګه چې مختلف تحلیلونه یادونه کوي، اسلام آباد د ایران په شخړه کې د "تنگ تار" په لور روان دی (د کمال عالم په وینا، د دولت لپاره د انستیتیوت فیلو، په الفاظو کې)، له تهران سره خپلې اړیکې او د سعودي عربستان او تریبوي اندازې پورې دامریکا سره خپل ستراتیژیک تر اومتوازن کوي.

د راپورونو له مخې سعودي عربستان د ۲۰۲۵ کال د دفاعي تړون له مخې له پاکستان څخه قوي ژمني غوښتلې دي، چې د ژورو ښکيلتيا ويړه راپورته کوي. ځيني شنونکي اټکل کوي چې په رياض کې سعودي چارواکي به هڅه وکړي چې پاکستان په ايران بريد کولو ته "نږدې" کړي. پاکستان بيا ډير پراخ ښکاري.

دا ډير پراخوالی په ځانگړي ډول په بلوچستان کې خطرناک دی، هغه سيمه چې پاکستان، ايران او افغانستان د سوري پولو له لارې سره نښلوي. دا سيمه له اورېدې مودې راهيسې د بلوڅانو د متقابلو بريدونو مرکز دی. د بلوچ آزادۍ پوځ (BLA) او جيش العدل په څير ډلې د سرحدونو په اوږدو کې فعاليت کوي، د کمزوري دولتي کنټرول څخه گټه پورته کوي. د ايران اوسنۍ جگړې د سيستان- بلوچستان ولايت باندې د تهران گرفت کمزوری کړی دی، په دې توگه د داسې وسله والو شبکو هڅونه کوي.

په ورته وخت کې، پاکستان په کور دننه د ياغيانو د زياتيدونکي فعاليت سره مخ دی. د بي ايل اي نوي کمپاين، د تي تي پي د پرله پسې بريدونو سره يوځای، په افغانستان کې د پولې هاخوا عملياتو کې بوخت امنيتي ځواکونه فشار راوروي دي. په دې توگه، د غبرگون يو ډول لوپ په څرگنده توگه راڅرگنديږي: بهرنۍ شخړه داخلي ثبات کمزوری کوي، چې په پایله کې د بهرنيو گواښونو د اداره کولو وړتيا کموي.

د پېچلتيا يو بل طبقه اضافه کول د بين المللي جهادي ډلو رول دی لکه د اسلامي دولت خراسان ولايت (ISKP) او د بلوچي بيلتون غوښتونکو په وړاندې د هغې "جگړه"، د مثال په توگه. د "لوی بلوچستان" سيمې په اوږدو کې د وسله والو لوبغاړو يوځای کيدل د همغږي بريدونو لپاره حاصلخيزه ځمکه رامینځته کوي چې کولی شي بهر ته مرکزي آسيا، هند يا هاخوا ته وغځيږي. داعش خراسان دمخه په وروستيو کلونو کې د لور پورو بريدونو سره خپل لاسرسی ښودلی دی، په شمول د ايران دننه.

له اقتصادي پلوه، دوه گونۍ بحرانونه ويجاړونکي دي. د افغانستان او پاکستان ترمنځ د پولې تړل، چې د 2025 له وروستيو راهيسې روان دي، دمخه يې د سوداگرۍ جريان گډوډ کړی دی. د ايراني لارو سره چې اوس له خطر سره مخ دي، د افغانستان اختيارونه خورا محدود دي. دا انزوا انفلاسيون رامینځته کوي او بشري کړاوونه زياتوي. د کډوالو جريان هم احتمال لري چې زيات شي، په گاونډيو هيوادونو اضافي فشار راوروي.

په جيوپولتيکي لحاظ، اغيزې يې همدومره ځورونکې دي. د پاکستان څو اړخيزې ننگونې د هغې ستراتيژيک انعطاف کموي، په ځانگړي توگه په داسې وخت کې چې دا بايد د ايران، سعودي عربستان او امريکا په گډون پيچلي سيمه ايز تحرکات تعقيب کړي. لکه څنگه چې يو تحليل وايي، اسلام آباد د ايران په شخړه کې د "متحدينو ترمنځ بند پاتې کيدو" خطر لري. په عين حال کې، پراخ سيمه ايز نوښتونه، د انرژۍ دهليزونو څخه تر زيربنایي پروژو پورې، د گډوډۍ سره مخ دي. د سيمه ايزو شريکانو سره د سعودي

ډیپلوماتیکې مشورې، په شمول د پاکستان، دا په گوته کوي چې په ټوله سیمه کې د تاوتریخوالي په اړه څومره جدي بحث کېږي. امریکا او اسراییل د منځني ختیځ د اور لگولو لپاره ليواله بنکاري. د ايران په وړاندې د اسراییلو په کمپاین کې د گډون لپاره د واشنګټن ویجاړونکې پریکړه د منځني ختیځ هاخوا څرگندې پایلې لري، چې په ټوله یوریشیا او نړیوال بازارونو اغیزه کوي. په دې شرایطو کې، تر اوسه پورې، د افغانستان-پاکستان شخړه "بله جگړه ده چې نړۍ یې له پامه غورځوي". مگر د څومره وخت لپاره؟ د ایران د کرکیچ او د افغانستان-پاکستان تیاتر ترمنځ تعامل ناڅاپي نه دی؛ دا جوړښتي دی. هر شخړه په څرگنده توګه بل ته تغذیه کوي، په دې توګه د بې ثباتۍ یوه دوره رامینځته کوي چې ماتول یې خورا ستونزمن دي. که څه هم تر اوسه پورې دا دومره کم راپور شوی، خو دا متقابل بحران د یوریشیا لوبغاړو او چوکاتونو څخه د بیړنۍ پاملرنې غوښتنه کوي.*

ددې مقالې دلیکونکې په اړین حو کرښی :

اوریل اراجو، د انټروپولوژي پي ایچ ډي، یو ټولنیز ساینس پوه دی چې په قومي او مذهبي شخړو کې تخصص لري، د جیوپولیتیک متحرکاتو او کلتوري تعاملاتو په اړه پراخه څیړنه لري. هغه د گلوبل ریسرچ لپاره منظم مرسته کوونکی دی. ځانګړی انځور د انفوبریکس څخه دی

----- **په درناوی (24-03-2026)**
